

RECENZIIJA IVICE PRGE

Kako dizajnirati financijski sustav na način da izdrži eksterne šokove, koje interne sigurnosne regulatore takav sustav mora imati kako bi spriječio krizu, pitanja su koja koincidiraju sa sve prisutnijim pojavama financijskih slomova. Sigurnost, likvidnost i rentabilnost, postulate bankovnog poslovanja mogu i naoko mali propusti u financijskom sektoru dovesti u pitanje.

Iako je ekonomska teorija spremna uzroke bankovnih slomova tražiti u dominantnom utjecaju globalnih faktora, poput rasta kamatnih stopa ili pada tečaja, sve su glasnjiji pobornici mikroekonomskih uzroka kriza.

U istraživanju koje je proveo Office of the Comptroller of the Currency u SAD, među najznačajnije probleme koji su uzrokovali propast banaka su neprimjeren sustav osiguranja, nedostatan nadzor nad ključnim djelatnicima i zlouporaba položaja. Bankarstvo se temelji na povjerenju, a štediške su uvjereni da će im banka isplatiti novac. Nedvojbeno je da to povjerenje postaje upitno u slučajevima kontinuiranih prepada na bankovne poslovne ili mjenjačnice. Pojave domino efekata su nam dobro poznate iz nedavne monetarne povijesti. Zbog toga propusti u jednoj banci mogu imati multiplicirajuće negativne učinke i na ostale banke.

Poznato je da su bankari skloni mistificirati vlastiti posao. Jedna od temeljnih tabu tema među bankarima je sigurnost i zaštita u bankama. Vlastiti propusti se, u bespoštednoj tržišnoj utakmici, prikrivaju ili minoriziraju, iako slavni guru bankovne supervizije Aristobulo de Juan upozorava da je napast da se ukrade u bankarstvu tako velika da se elementi pljačke mogu pronaći u gotovo svim slučajevima propasti banaka.

Slijedom navedenog, pionirski rad Marka Kričančića i Davora Delišimunovića koji je pred nama dragocjen je iz više razloga. Iako autori o njemu govore kao o Priručniku, rad uveliko nadmašuje okvire Priručnika. Rad je riznica pojmovlja zaštite i sigurnosti, pravne sistematizacije ovoga sofisticiranog područja, prikaz postojećeg stanja i putokaz za izradu strategije zaštite banke.

Autori lucidno ukazuju na nedovoljnu svijest na relaciji banka-osiguravatelji. U slučaju štetnog događaja bankari naplaćuju policu, osiguravatelji se naplaćuju od ino reosiguravatelja i "tako se stvara začarani krug čiji sudionici nisu osobito motivirani za ustrojavanje zaštite objekata u kojima se obavlja poslovanje gotovim novcem, transport novca i dr. vrijednosti te zaposlenika u bankama." Pri tome s pravom ističu tri ključna sudionika koja mogu smanjiti rizik nastanka štetnih događaja: financijske institucije, zaštitarske tvrtke i osiguravateljske kuće. Iz rada proizlazi ključna uloga osiguravatelja u poticanju banaka na samozaštitu.

Posebno su dragocjeni podaci koje su autori prikupili temeljem anketnog upitnika upućenog bankama. Iako proizlazi da bankari drže da je zaštita strateška investicija banke, rezultati ankete otkrivaju niz manjkavosti na području zaštite i educiranosti zaposlenika o zaštiti (nedostatak pismenih protokola postupanja, praćenje trendova u zaštiti).

⋮

Iako je područje tehničke zaštite opsegom najzastupljenije u radu, ključno je poglavlje, po mome mišljenju, koncepcije zaštite novčarskih institucija. U ovom dijelu autori u sažetoj formi daju naputke za izradu opće strategije zaštite, uključujući i rizična područja o kojima se do sada, u novčarskim institucijama, malo razmišljalo (zaštita od industrijske špijunaže, zaštita managementa).

Možemo zaključiti da će rad Marka Kričančića i Davora Delišimunovića biti nezaobilazna literatura ne samo za zaštitarske stručnjake, nego šire, za managere u bankama, osiguravajućim i zaštitarskim tvrtkama. Za nadati se da će rad utjecati na širenje spoznaje o tome u kojoj su mjeri sigurnost i zaštita jedna od temeljnih karika novčarskog poslovanja.

dr. Ivica Prga
HRVATSKI INSTITUT
ZA BANKARSTVO I OSIGURANJE
RAVNATELJ